

Editorial 2024/XIX/1

Jana Dlouhá, Jiří Dlouhý

Envigogika 19 (1) – Úvodník/Editorial

Publikováno/ Published 27. 6. 2024

<http://dx.doi.org/10.14712/18023061.679>

Vážení čtenáři,

na konci školního i akademického roku si (spolu s autory Envigogiky) klademe otázku: Kudy se ubírá vzdělávání k udržitelnosti?

A (spolu s nimi) vidíme, že dnes už funguje na různých typech škol, kde plní různé role. Na vysokých školách příslušného technického zaměření může připravovat budoucí dopravní manažery k využití konceptu udržitelné mobility. Aby jej taky dokázali prosadit do praxe, musí ale studenti zvládat určité sociální dovednosti, například hledat konsenzus či komunikovat s dotčenými aktéry. Ovšem vzdělávací programy tyto potřebné dovednosti a techniky se studenty často nenacvičují, mají v tomto směru obecně určitý deficit, což dokládá studie [Hany Brůhové a jejích spoluautorů](#) z Německa a Polska provedená na třech evropských univerzitách.

Studenti učitelství přírodopisu jsou nepochybně jiná kategorie; těm je zase třeba zprostředkovat interdisciplinární témata, jako je pedologie, což je důležité pro pochopení souvislostí mezi živou a neživou přírodou. Právě tyto vztahy mezi různými přírodními „světy“ působí díky své složitosti, komplexitě, studentům potíže vedoucí k chybám nebo tzv. miskonceptům. Svědčí to o vážném nepochopení přírodních procesů, což může být [podle výzkumu Štěpánky Chmelové](#) překonáno pomocí moderních výukových strategií.

Alternativní, na přímou zkušenost zaměřené přístupy mají své místo hlavně v sektoru víceméně neformálním. Právě zážitky totiž mohou být motivací k poznávání, a tak v případě, že se připravujete na kariéru v oblasti sportu a tělesné výchovy, nebo se i jen zájmově věnujete některému outdoorovému sportu, můžete usilovat o pochopení jeho environmentálních souvislostí. K tomuto účelu [Dan Heuer vyvinul a vyzkoušel](#) (spolu se Svatavou Janouškovou) online nástroj pro osvětu a environmentální vzdělávání, v tomto případě pro zprostředkování nových poznatků souvisejících s kiteboardingem.

Aby vysokoškolské vzdělávání mělo žádoucí dopady do praxe, například ovlivnilo environmentální chování podniků, měla by se posilovat společenská odpovědnost univerzit, a to jak v samotném vzdělávání, v akademickém výzkumu, ale i co se týče jejich strategických akcí. V tomto (víceozměrném) úsilí o udržitelnost [klade Saurav Bhattacharya důraz](#) na interdisciplinárně pojeté, technologicky podložené inovace ve vzdělávání směřující k naplňování podnikových environmentálních cílů. Z analýzy autorem popisovaných případových studií vyplývá, že takto pojeté (vysokoškolské) environmentální vzdělávání má přímý dopad na sociální odpovědnost podniků.

Ovšem připravovat na ideální svět budoucnosti, kde každý člověk a instituce dle svých možností omezuje negativní dopady své činnosti, je možné i na nižších stupních vzdělávacího systému. Jak pracovat s myšlením orientovaným k budoucnosti ve školním prostředí – tak, aby se žáci a studenti naučili zkoumat výchozí podmínky, plánovat a realizovat své představy, a to udržitelně – ukazují [Metodické listy k ekodesignu](#). Článek na ně odkazuje a stručně uvádí hlavní principy důležité pro

uplatnění tohoto přístupu, a to spolu s odkazy na workshop, kde byly představeny příklady z (dobré) praxe, jež si je možné prohlédnout ze záznamu.

To vše byly ukázky tradičního vzdělávání obohaceného o rozměr udržitelnosti. Co když ale chceme porozumět přírodnímu světu do hloubky, získat zkušenosti nepřenositelné do našeho lidského myšlení, avšak přesto nezbytné k pohledu na skutečnost prizmatem přírodních bytostí a jevů? [Aleš Čermák v autentickém obrazovém záznamu a textu](#) nabízí metodu *rozšířeného mezidruhového naslouchání*, jež by mohla vést ke vzájemnému vyladování smyslových vjemů i času, ve kterém se odehrávají tyto procesy mezi zdánlivě nesouměřitelnými subjekty – člověkem a přírodními entitami.

A nakonec tam, kde žádné naslouchání neexistuje ani o ně nikdo neusiluje – v obecně lidské rovině, natož v dialogu s bezmocnou přírodou – si můžeme spolu s Tetianou Gardashuk barvitě představovat fatální hrozby pro naši civilizaci i život jako takový. Ve svém textu [Jaderné výzvy a opomíjené lekce z Černobyli](#) autorka rekapituluje kroky Ruska vůči občanským jaderným zařízením na Ukrajině, které již naplňují kritéria jaderného terorismu (její text je v angličtině). Stručně, ale zato česky, shrnuje obsah tohoto textu [Pavel Šremer ve své recenzi](#).

A tak i když bychom během nadcházejících prázdnin mysleli raději na velryby, mějme na paměti i lidi, kteří se strašlivým, ale dnes již „běžným“ rizikům statečně postavili a prosí nás o podporu.

Za redakci Envigogiky

Jana + Jirka Dlouzí